

ECOURI UCRAINE

Revistă literar-culturală și educativ-informativă
a Uniunii Ucrainenilor din România

47 | APRILIE
2023

Dragi ucraineni,

*În numele Uniunii Ucrainenilor din România,
vă urez Paște Fericit, cu speranță, lumină și bucurie!
Sfânta sărbătoare a Învierii Domnului să vă lumineze
deopotrivă casa și sufletul, să vă călăuzească pașii în pace
și armonie, pentru a vă bucura împreună cu cei dragi de darul neprețuit care este viața!
Domnul să vă binecuvânteze în această Zi Sfântă, să vă dea credință, puterea
de a săvârși fapte bune, sănătate și liniște sufletească!*

Hristos a Înviat!

Președintele Uniunii Ucrainenilor din România,
Deputat Nicolae Miroslav PETREȚCHI

29 aprilie -
ZIUA INTERNAȚIONALĂ A DANSULUI

Ansamblul Kozaciok din Bălcești la concursul „România dansează”

Capacitățile cu care este înzestrat omul sunt impresionante. Ochii noștri admiră frumusețea lumii înconjurătoare, urechile conduc sunetele și notele muzicale spre cele mai sensibile corzi ale inimii, creierul distribuie comenzi pentru mișcarea tuturor celorlalte organe, iar buzele noastre pot rosti cuvinte care să-i determine pe ceilalți să zâmbească. Ni s-au dat multe capacități minunate, am primit totul pentru a fi fericiți și a ne bucura de viață. Meditând la grandiosul mod în care suntem creați, inima ni se umple de bucurie, fiind gata să cânte și să danseze. Fără îndoială, bucuria, cântecul și dansul se nasc din adâncul sufletului, iar ceea ce exteriorizăm constituie doar o parte a ceea ce simțim. Așadar, este lesne de înțeles de ce toate momentele importante ale vieții sunt însoțite de muzică și dans.

Nu ne miră faptul că, de-a lungul istoriei umanității, oamenii și-au exprimat dorința de a celebra artele care înfrumusețează viața. Astfel, în anul 1982, la inițiativa Comitetului de Dans al Institutului Internațional de Teatru (ITI) din cadrul UNESCO, a fost instituită **Ziua internațională a dansului**. Pentru celebrarea acestui eveniment, organizatorii au ales data de 29 aprilie, în memoria fondatorului baletului modern, Jean Georges Noverre, născut la 29 aprilie 1727. Acest eveniment reușește nu doar să contribuie la dezvoltarea și răspândirea unei arte prețioase precum dansul, dar are și puterea de a uni oamenii din toate colțurile lumii. Ziua dansului îi unește pe toți cei care, simțind puterea muzicii, se lasă în voia ei, iar prin intermediul acestei expresii artistice contribuie la dezvoltarea propriei culturi. Cât de minunat este faptul că dansul poate fi înțeles de oameni din diferite țări, culturi și continente. Această formă universală de exprimare artistică este în măsură să transmită ceea ce cuvintele nu reușesc, ea poate cuceri sufletul, scoțând la iveală cele mai adânci gânduri și sentimente. Tocmai prin această sensibilitate se remarcă și dansul ucrainean. Gândindu-ne la dans, cu siguranță ne vine în minte influența folclorului și a

particularităților populare, rămânem impresionați de emoțiile și sentimentele regăsite în dansurile noastre.

Să luăm, spre exemplu, **hopakul ucrainean**. Actualmente, acesta este cel mai cunoscut dans ucrainean din întreaga lume, reprezintă cartea de vizită a culturii coregrafice ucrainene. În trecut, hopakul se considera a fi un dans de luptă, interpretat de cazacii zaporojeni în secolele XVI-XVIII. Pentru aceștia, hopakul era un mod de a se antrena, un mijloc de comunicare căzăcesc, prin care își demonstau puterea, caracterul de neînfrânt și dorința constantă de perfecționare. Inițial, era dansat doar de bărbați, însă după distrugerea Secei Zaporojene, au început să ia parte și fetele la acest dans. „Uneori, înainte de luptă, cazacii ieșeau și dansau pentru a-și demonstra puterea”, afirmă politologul Denis Bohuș. Cazacii reușeau să impresioneze prin capacitatea lor de a dansa și cânta în același timp, acesta fiind și un mod de a se antrena. Toate mișcările și aptitudinile necesare interpretării hopakului îl făceau pe luptător de neînving, hopakul contribuind la dezvoltarea atât fizică, cât și mentală a bărbaților. În aceasta consta puterea și succesul cazacilor.

În contemporaneitate, hopakul a renăscut datorită lui Pavlo Virskyi, care, în 1937, a înființat ansamblul național care îi poartă numele. Până în prezent, Ansamblul Academic Național de Dansuri „Pavlo Virskyi” din Ucraina păstrează principalele scene și mizanscene ale dansului renăscut de Virskyi. În cât timp se poate învăța hopakul? La această întrebare răspunde directorul general și totodată dirijorul ansamblului „Pavlo Virskyi”, domnul Miroslav Vantuh, într-un interviu acordat televiziunii 1+1: „Este o știință cuprinzătoare, iar când vine vorba de formarea artistului, putem spune că sunt necesari minimum cincisprezece ani”. Iar politologul Denis Bohuș, amintit mai devreme, spune, în aceeași emisiune: „Virskyi a transformat hopakul într-o capodoperă. În întreaga lume nu există un dans asemănător, care să evidențieze spiritul nostru ucrainean. Am luat parte la organizarea campionatului de karate al Europei la Kiev, unde au fost prezenți cei mai buni maeștri în karate. Am decis ca, în pauza de prânz, să iasă pe scenă ansamblul Virskyi. Am văzut chipurile acestor maeștri, priveau totul cu gurile deschise. Săriturile, mișcările și puterea demonstrată de acești băieți au întrecut de zeci de ori ceea ce a avut loc în timpul campionatului”.

(Continuare la pag. 8)

Jessica BILCEC

Artiștii ansamblului îl felicită pe coordonatorul lor Pavel Virskyi pentru titlul de Artist al Poporului al URSS. 16 noiembrie 1960. Foto din colecția Muzeului Național de Istorie a Ucrainei

Volumul „*Concepția despre lume a poporului ucrainean*” al scriitorului Ivan Neciu-Levytskyi reprezintă o întreagă lume nu privită din exterior, ci explorată din interior, retrăind-du-i conexiunile și liniile de forță.

Joncțiunea dintre trăire și scriitură în vederea realizării unui proiect literar se explică printr-o recombinare a totalității redată atât prin procesul de comunicare, cât și declanșare și dezvoltare a înțelegerii mitului. În ce constă reglementarea sau formele de gândire legate de un întreg spațiu cultural ține de formularea unei întregi lumi sau intervenții, ceea ce face ca acest volum să devină o reală inserție, ce trezește în cititor dorința de a întreprinde o reflecție sistematică asupra rădăcinilor mitului.

Totul este fixat, prins, descris și povestit. Neobișnuitul odată descris devine obișnuit, cunoscut, aducând o calmă trezire a conștiinței și o imagine în libertate proprie unui popor interesat de adolescența sa.

Puterea de revărsare a mitului pornește de la cuvântul *solitar*, făcut să vorbească prin alte cuvinte, și este caracterizat printr-o imagine în mai multe reprezentări, fiindu-i proprie o viziune asupra lumii, a existenței. Astfel, prin analogii asociative, volumul de față poate fi o scară către o lume nevăzută.

Putem vorbi despre un volum bine reglat, perfect coerent ce ne deschide o întreagă lume gestuală, rostită până la cuvântul *geneză*. Ideea reînnoierii este folosită printr-un procedeu ce face posibilă pătrunderea temelor universale ce privesc izvoarele culturii păgâne și revelațiile creștine – un drum prereflexiv către un *eu* conștient.

Scriitor de subtilă investigație, Ivan Neciu-Levytskyi încearcă să-și vindece cititorii printr-o atitudine estetică în fața îmbinărilor realității și reprezentărilor ei, aducând în prim-plan un sistem prelogic al mitului în relația mit-literatură. Prin procedee literare, sacrul devine accesibil celor mulți. Este de remarcat o evidențiere a timpului ciclic subiectiv al trăirii omului, a vieții ca legendă în diferite stadii de proces cultural.

Povestirea simbolică, descripția, contrastul ca procedee, apoi discursul invocativ, discursul imperativ, discursul fabulativ creează un unghi de receptare cu valoare semnificativă: oricine este interesat de mitologia ucraineană nu poate face abstracție de această lucrare. Volumul de față oferă acces la esențe (studiarea erezurilor) și deține o bogată informație în a înfățișa *cum* și *ce* sunt credințele, dar și o contribuție a tipologiei structurale a genului.

Omologia dintre inima misterului și arterele creației prinse și răsucite de-a lungul vremurilor fac ca prezența sa să fie verificabilă prin această metodologie, în vederea aprofundării manifestărilor culturale, a relevării particularităților ce permit cunoașterea sensurilor adânci și evoluțiilor încorporate într-o istorie a culturii, a ansamblului acesteia. Ivan Neciu-Levytskyi evidențiază mitul ca sediment primordial ce conferă rădăcinilor sale adâncite în vreme un real tezaur spiritual.

Cu ajutorul materialului ales, pentru Ivan Neciu-Levytskyi mitul rămâne funcțional și întotdeauna în relație cu numărul elementelor redată, asigurând astfel confruntarea, dar și asemănarea dintre artă și viață. Mecanismul acțiunii poate fi descompus în următoarele procese: studiarea fenomenelor în evoluția lor, planul structural ce presupune analogia dintre obiect și reproducerea la nivelul întregului (recrearea artistică), paralelism analogic și paralelism explicativ (întâlnite mai ales în versurile folclorice) precum și comparația simplă cu funcție estetică care sporește eficiența plastică a imaginii și comparația complexă, rituală reliefată în relația cuvânt-fapt (întâlnită mai ales în descântece).

Putem afirma că, în lucrarea de față, mitul are un amestec lingvistic special și o istorie plină de fenomene și moșteniri ce oricând pot da startul unor segmente temporale, ale unui timp ciclic reversibil ca mijloc de cunoaștere a vieții.

Influențată de răspândirea culturii creștine bizantine, mitologia ucraineană încă păstrează elemente păgâne, cel mai frecvent întâlnite în obiceiuri, tradiții, colinde, proverbe, superstiții și descântece. La baza mitologiei ucrainene, se află fenomenele cerești împărțite de vechiul ucrainean în forțe ale răului (norii aducători de zăpadă, vântul, întunericul) și forțe ale binelui (soarele, căldura, tunetul, fulgerul).

Miturile ucrainene vechi, fie sub formă geomorfică (cerul văzut ca o câmpie, norii asemănați unor dumbrăvi), fie sub formă antropomorfă (formele sociale transferate asupra neamului zeilor cerești), sunt prezentate în lucrarea de față în detaliu, autorul creând o enciclopedie a vieții poporului ucrainean, a tradițiilor și sărbătorilor acestuia.

Regăsim în mitologia ucraineană forme vechi ale vieții păstorești și patriarhal-agrar (poporul ucrainean a transferat de pe pământ în cer forma de viață familială cu personaje-cheie: tatăl-gospodar, mama-gospodină, fiica domnișoară, fiul frumos), dar și evidente influențe medievale din perioada cnejilor (Zeul Tunet văzut ca un războinic, zeitățile feminine drept prințese). De asemenea, colindele și cântecele legate de sărbătorile de iarnă oferă un bogat material pentru cercetarea mitologiei ucrainene, ele reprezentând cele mai profunde formațiuni mitologice în concepția autorului.

Conform volumului de față, imaginația poporului ucrainean a creat trei categorii de zei/spirite: zeitățile superioare (Zei Luminii), spirite și semispirite inferioare (rusalcele, mavcele, poliovyky, domovyky, dracii) și creaturile semimitice (vrăjitoarele, vârcolacii, strigoi).

Zei Luminii – Svaroh, zeul focului, Dajboh, zeul soarelui, Perun, zeul tunetului și al fulgerului – apar ca figuri emblematice în literatura populară veche și în zicători și proverbe. Familia și viața obișnuită, de zi cu zi, cu îndatoririle și obiceiurile ei sunt transferate în mod simbolic asupra zeităților cerești. Astfel, figura Domnului Gospodar (stăpân al familiei/cneaz) este mereu situată în prim-plan, având trăsături fizice și morale exemplare (frumos, falnic, voinic, credincios, viteaz, mândru), oaspeții lui sunt mereu zeii (Soarele, Luna, Stelele, ploaia) pe care îi cinstește în curtea sa, fiind adesea asemănat lui Dumnezeu.

Imaginea Mamei-gospodină se reflectă în Zeița Soare, înfățișată în veșminte scumpe în culori strălucitoare, în prezența ei totul inspiră puritate, respect, iubire. Este de remarcat faptul că, în perioada creștinismului târziu, poporul ucrainean a transferat calitățile Zeiței Soare asupra Sfintei Parascheva și asupra Sfintei Fecioare.

Zeița Stea și Zeița Nor apar drept reprezentări astrale ale imaginii Fiicei-domnișoară, acestor două zeițe fiindu-le atribuite în mitologia ucraineană însușiri legate de apă (apa cerească, rouă) și vin.

Imaginea Fiului frumos este reprezentată de Zeul Tunet (adesea numit Ivan) și este văzut în multiple ipostaze: Zeul Tunet-Războinic (de neam nobil, viteaz și mândru, influența perioadei cnejilor este evidentă), Zeul Tunet-Păstor (blând, modest, adesea asimilat imaginii Sfântului Gheorghe), Zeul Tunet-Vânător (curajos, falnic, partidele de vânătoare ale vechilor cneji ucraineni fiind sursă de inspirație în mitologie), Zeul Tunet-Plugar (ară ogorul cu plug de aur).

Zeița Primăvară este descrisă în culori vii, așteptându-și iubitul: atunci când el va veni, totul va fi verde, va înflori – tabloul renașterii naturii primăvara este prezent și el în mitologia veche ucraineană inclusiv prin prisma jocurilor de primăvară și a obiceiurilor pascale. O altă figură mitologică emblematică este cea a lui Kupailo, personaj mitologic slav legat de sărbătoarea solstițiului de vară – 21 iunie. Noaptea de Kupailo este foarte importantă, făcând referință la puterea soarelui și a căldurii, la forța fertilă a pământului. În această noapte, se înfăptuiesc mari minuni în cer și pe pământ (înflorește feriga a cărei floare este păzită de draci, iar plantele și animalele capătă puteri neobișnuite). Atunci umblă pe pământ rusalcele, iar fetele poartă pelin pentru a nu fi atrase spre acestea. Tot atunci se petrece întoarcerea soarelui din vară spre iarnă, ceea ce reprezintă moartea zeității luminoase.

De asemenea, întâlnim celebrarea a două grupe de forțe ale verii: forțele de foc (soarele, căldura) precum și forțele de apă (norul, ploaia). Două elemente au un rol primordial în obiceiuri: grânele și apa. Se sărbătorește începutul noului an agrar ce joacă un rol esențial în viața poporului ucrainean.

Dușmani ai zeilor luminoși sunt forțele întunecate ale iernii, descrise fie ca o hoardă care se năpustește și distruge curtea Gospodarului, fie ca turci sau tătari. Când vara se termină, moartea zeilor este exemplificată prin vântul rece ce suieră, prin începutul gerului, zăpezile ducând la moartea naturii. Soarele se ascunde după nori și își pierde puterea până la următoarea primăvară. Lupta dintre forțele întunecate și cele luminoase apare în colinde sub chipul Olenei, femeia care își caută fiul (zeul luminos/Ivan/Soarele).

În categoria spiritelor și semispiritelor inferioare, rusalcele sunt zeițele apelor de pe pământ (trăiesc în mări, izvoare, lacuri, sunt fete foarte frumoase cu coșite roșcate și ochi verzi sau negri, ies afară doar în Joia Mare). Rusalcele umblă pe pământ doar seara sau noaptea, se plimbă prin lunci (luna este soarele lor), iar oricine aude cântecul lor nu li se poate împotrivi și le urmează în apă. Mavcele – despre care există credința că ar fi sufletele fetelor înecate sau ale copiilor nebotezați – trăiesc în păduri și în peșteri, ies doar noaptea și se scaldă în izvoare, iar cine prinde drag de ele, moare. Poliovyky trăiesc pe câmpii și li se arată oamenilor sub înfățișare obișnuită, uneori ajutându-i la tăiat lemne, alteori omorându-i. Domovyky reprezintă forța necurată care creează pagube în case.

Resorturile metaforei de natură magico-rituală, resorturile comparației – din necesitatea de a plasticiza, de a pune în evidență calități sau deficiențe, insistându-se asupra însușirilor pilduitoare – formele de contrast (creionare în alb și negru) prin procedeele de singularizare (formulă expresivă pentru o opoziție, de regulă, exagerată), hiperbolă prin care se pune în lumină ceea ce este neobișnuit, fantasticul familiar și imaginea binară contrastantă (două aspecte opuse, extreme ale realității) intră în sfera exprimării figurate și reprezintă punerea în lumină a particularităților miturilor ucrainene de către Ivan Neciu-Levytskyi și devine un ton ce constituie unitatea de măsură dominantă în fața unor posibile ingerințe după modă sau starea timpului.

Ce dezvăluie originea și vechimea, geneza și răspândirea mitului ucrainean reprezintă repertoriul propriu acestui popor, rămâne suveran odată cu el, fără grad de subordonare sau alterare în semnificație.

O nouă apariție editorială la Uniunea Ucrainenilor din România

ALTE CHIXURI

de Corneliu Irod

Prin conținut, trăirile au întrupare, fond, sunt la vedere ca normalitatea jucăușă, rostită primăvărat de oameni hotărâți, îndrăgiți, pioși, profunzi. Începutul drumului e inseparabil legat de primul volum de „Chixuri”, dar și de valorile acumulate de părintele-scriitor Corneliu Irod, de-a lungul vremurilor. Chiar dacă nu sunt scrise „într-o ordine cronologică, mărturisește autorul, toate povestirile din volumul *Alte chixuri* pornesc, în curgerea lor, dintr-o autentică viziune, ca un fenomen firesc de relații structurate uneori familial, alteori expeditiv cu delicatețe și nostalgie fără egal”.

Încă din introducerea în „păcăniile” și „faima” de neînviat „prin care și aceste *Alte chixuri* „par mult mai credibile”, aflăm că autorul este „personajul principal”, stânjenit doar de regretul că din această aleasă favoare „va umbri cât de cât buna părere pe care o au unii despre ei înșiși”. Astfel, autoconsiderarea prin care părintele-scriitor Corneliu Irod se expune dezvăluirilor, conferă povestirilor din volumul *Alte chixuri* valoare de document cu țintă personală. Strădania de a cuprinde, a justifica, întinderea unei mari perioade de timp a unei vieți, întoarce inima pe față la un acord fără eroare cu actualitatea și la o dispoziție măreață de reconciliere „cu tot și toate” prin învățăminte, umor brut, haz și revelație.

Înghetata.

„Iar ai amuțit, Gogule?

– Știi sau nu știi tabla înmulțirii? Știi, Gogule?

– Ia lasa-mă nene! – dar cămașa era tot în mâna lui.

– Știi Gogule?

– Știu...

– Ei, uite – se-mbună el pe loc, – nu te întreb nici cu 9, nici cu 8, te întreb cu 4. Dacă-mi spui 4 ori cât fac 3, îți plătesc eu înghețata! Ce zici, esti de acord, Gogule?

– Ete, șmecheru, râd eu în gură, apoi casc. Asta-i cu 3 nene, nu cu 4! 3 ori 1 fac 3, 3 ori 2 fac șase...

– Nu, mă Gogule! Eu te întreb 4 ori cât fac 3 Dacă-mi spui, ai de la mine o înghețată... și-mi dă drumul de tot la cămașă, se vede, ca să mă pot gândi mai în voie” (pag. 185).

Învățătorii (pag. 188); *Pardon* (pag. 265); *Cumpene* (pag. 80). Pentru fiecare personaj adus în mediul povestirilor sale, autorul realizează un respectabil catalog de nuanțe, lent individualizate și exprimate, încât, fără să-și mutilizeze intențiile, inaugurează în voie pacea, puterea și complexitatea internă a fiecărei prezențe. *Dan Claudiu Tănăsescu*. „După tremurarea cununiei, într-o altă încăpere, a avut loc botezul copilului. A urmat, vorba ceea, masa și dansul. O masă în formă de T, cu câteva zeci de persoane, era pusă în curte. În capul mesei ședea Dan și Geta, iar lângă ei nașul. Pe latura stângă era Viorica, și eu, iar după mine, nu știu de ce, urma nașa și o prietenă de-a ei, cu care a discutat în permanență. Era voie bună, se bea, se mânca, se discuta. Cu toate acestea, la un moment, dat, nașa i-a spus prietenei, referindu-se la mine: Băiat tânăr, săracul, dar de ce nu-o tăcea din gură.... Am fost bâlbâit spre hazul tuturor până a doua zi”. (pag. 104). *Audiența* (pag. 382); *Doi Ștefan Bănică* (pag. 317).

Răsărite din diferite zări sociale, culturale, morale, religioase, personajele și expresivitatea experiențelor sunt savuros adaptate la atmosferă, la artă fără seamăn, prin limbajul omenos al caracterelor, al sentimentelor, al faptelor și al psihologiilor, toate încadrate într-o sumă de aspirații. *Pa-ke-di-gu-va-pu* „Iar aseară, – ce credeti că fac dumnealor, a continuat profesorul să povestească, – ce credeți că fac dumnealor? Telefonează la mine acasă și vorbesc cu soția mea. Îi spun că ei sunt cei care ne-au servit în Cișmigiu cu bere și alune, că astăzi au examen la Bizantinologie, dar că, muncind ca ospătari, n-au avut timp să se pregătească pentru acest examen și o roagă foarte mult pe pe soția mea să intervină pe lângă mine ca astăzi să le dau notă de trecere. – Urât, domnilor studenți. Așa ceva nu se face”. (pag. 374) *Erou al revoluției* (pag. 313). *Alo Puiu la telefon* (pag. 73); *Frizerul Luca* (pag. 141); *Examenul* (pag. 131).

Senzația că din pagini răzbate o liniște veritabilă de surprize se relevă de la primele fraze, când autorul descheie accesoriile tainice ale sufletului și intrăm, odată cu el și noi, în calmul aprig al muzelor, unde poposesc în șirag blajin amintirile. *Eu și Euhem Mihaiciuc – traducători* (pag. 116). Prin strădania de a fi în viața sa, ca nimeni altul, autorul răspunde cu entuziasm săbuit așteptărilor sale, fără a ofensa, respinge ori adoptă o mină sceptică, intolerantă pentru multele sale personaje. Închipuirile preluate cu puterea înțelegerii în povestiri devin pretext pentru eventuale concluzii. *Ce nume poartă românii* (pag. 129); *În drum spre serviciu* (pag. 179); *Iepure cu măslina* (pag. 173); *Guram Haraidze* (pag. 149). Textul se îmbărbătează în ton și potență tangibilă cu observația când autorul este, prin profesia sa de preot, implicat în „aventura” Gălbinași.

„În 1983 eram preot la Gălbinași, ...atunci, în județul Ilfov, acum, în județul Călărași. Mă transferasem din orașul Pucioasa după cutremurul din 1977 din dorința de a reface cele două biserici din Gălbinași, grav afectate de cutremur”. Plină de lumină firea de gospodar iscusit și sentimentul omenesc, ori nostalgic pentru sat, l-au ademenit cu legile și resorturile lor pe scriitorul-preot Corneliu Irod, mișcat de cruzimea dezastrelor pricinuite de cutremur, să deschidă brusc în viața sa o nouă filă a pasiunii de a fi, pe viu, alinător pentru sufletele multor fețe de enoriași, dar și pentru restaurarea utilității celor două lăcașe de cult. Las vouă, dragi cititori, această povestire actualizată cu multe amănunte, unde impresiile „exersate” în jurul morții marelui poet român Nichita Stănescu sunt considerate de autor, cu suspiciune, indiferențe oficiale și naivități scriitoricești pentru confrăți. *Nichita Stănescu* (pag. 224). Nume sonore, ori nu, legate durabil ori pasager de viața scriitorului

Corneliu Irod sunt cu respect anturate în expresia prozei, reproducând fidel zeflemeaua, ghidușile, vicleniile, falsele modestii, ori trăznăi care scutură cu ambiție atmosfera din limbajul fiecărei fapte și locurile în care s-au întâlnit, cunoscut.

„Această apucătură a lui Dumitru, mai bine zis idee fixă, avea o explicație cât se poate de logică – până de curând, omul fusese ofițer de infanterie „locotenent-colonel” într-o unitate de lângă Alexandria, dar a fost scos din armată pentru studii incomplete și plasat – culmea! – la Ministerul Învățământului. Dumitru, în afară de disciplină, nu se pricepea la nimic din ce fusese chemat să coordoneze”. „Depănarea unor întâmplări răzlețe au suspendat în istoria amicitiei, prudent legate prin ministerele patriei, câteva aspecte care decupate din context ar contraria prin greutatea lor, dacă umorul și discreția scriitorului Corneliu Irod nu le doza perceptibil cu lăudabila pedanterie a frumoasei dormite. „Capetele școlarilor bătrâni s-au întors spre ușă. Într-o bancă îl văd pe Nicolae Dumitru, ...adică directorul Editurii Didactică și Pedagogică din cadrul Ministerului Învățământului, dar nu mă holbez prosteste, cum îmi venea s-o fac din cauza unei asemenea surprize, ci, ca și când nu l-aș fi observat, mă uit la cei trei profesori de la catedră și-i fac semn lui Iliescu. Acesta iese din clasă și-mi întinde bucuros mâna. – De ce n-ai intrat? E o clasă a X-a de la fără frecvență. Dau lucrare la Română”. *Declarație scrisă* (pag. 248).

Meritul de a povesti o zi din viața elevilor „oropsită de severa disciplină” fără să se lase covârșit de exuberanțe patetice, într-un mod general, dar atent, fidel, cu mult umor, este virtuos demonstrat și fixează, inspirat, scrisul într-o amplă și autentică vedere a jocului, a realității ca într-o arhivă sentimentală.

Poza la minut (pag. 252); *Maestre, du-te acasă!* (pag. 377). E o altă povestire ce răspândește stăpânit prin personajele complice o admirație deosebită. Omul în căutarea soluțiilor care să-l separe de probleme extrem de dificile cu gust amar e poetul Gheorghe

Tomozei, pe veci remarcabil poet, al cărui scris e încă sărbătorit convingător în lumea literară autentică. Atârnat orbitor la gâtul destinului său de „maestri” ce se foiesc „întâmplător” în viețile noastre ca miraje ale făgăduințelor, diagnosticul era năucitor. Calea i-a îndreptat pașii spre Spitalul „Prof. dr. Gheorghe Marinescu”, mai cunoscut ca Spitalul nr. 9 „sau și mai cunoscut cu numele de Balamuc”. Aici avea programare la prof. dr. Constantin Arseni, ale cărui performanțe medicale erau neobișnuit de mediatizate. Deznodământul e roditor! Vă las plăcerea să vă însuflețiți din el, prin lectură. Parcurgând aceste însemnări năzdrăvane, mi-am închipuit un inventar de actualități din care scriitorul Corneliu Irod să adune, apoi să umple cu aventuri spumoase, pașnice milioane de vieți. În povestirea *Lame de ras Mendel* (pag. 393), libertatea de creație pune în mișcare memoria și scoate efecte cu un conținut psihologic și plastic deosebit. Străbatut de reacții uneori neprevăzute, alteori neprotocolare cugetul vânzătorului Mendel e descifrat de autor și livrat accesibil nouă, odată cu limbajul realist asociat cu melancolia firilor cantonate de suferință în obiectivitate. Apariția și dispariția detaliilor ce șlefuiesc întregul are temei și veșminte ceremonioase, ca zestre, pentru înfățișarea cuviinței, chiar și când o istovitoare amărăciune respiră cazon, agitând artificial temperamentul respectabilului domn Mendel. „Da, tinere, asta-i viața ...Nu mă puteam adapta în Israel, nu eram în stare să învăț limba, nu aveam, nici cunoscuți și, după ce o pierdusem pe Mela, mă bătea tot mai des gândul să mă întorc în România. Am mai stat un timp cu socrii, dar când am rămas singur, pentru că ei au fost internați într-o casă de sănătate pentru vârstnici.... Ajung la amiază și-i găsesc pe toți la masă... Surpriza a fost enormă – când m-au văzut, s-au uitat la mine ca la o arătare de pe lumea cealaltă” ...Neplăcerile pricinuite de intempensiva reîntoarcere în țară se țin lanț din partea familiei „așa că vă ofer șansa de a-l însoți pe dl. Mendel pe firul povestirii până la final”.

Dacă l-aș citi pe Fănuș Neagu, cel din *Cartea cu prieteni*, n-aș fi mai tulburat ca după lectura volumului *Alte chixuri* al părintelui-scriitor Corneliu Irod. La prozatorii actuali, orizontul cuprins în relieful prozei exprimă, pregnant, îndeobște, doar anumite laturi ale realității. Mijloacele utilizate să altoiască direcțiile de urmat Corneliu Irod le identifică prin valorificare, imbinând un stil așezat pe imaginea individualizării artistice și efortul nemijlocit de a reasambla prin operații anexe dezrobirea de naivitate, balast și îngâmfare a scrisului. Povestirile *Una cu S* (pag. 323); *Șaua părintelui Vasile* (pag. 345); *Whisky*, (pag. 338) sunt atinse de naturaletă sobră a visătorului obiectiv și de temeinica sa agilitate de a iscodi prin toate pulsațiile intimității. Senin, calmul neclintit de nicio adiere e înșelător.

(Continuare la pag. 5)

Traian CHIRICUȚĂ

Corneliu IROD

Guram Haraidze

(Continuare din nr. 46)

Guram mi-a declarat că Sibiul i-a plăcut chiar mai mult decât Braşovul. Am ținut neapărat să-l duc și la Rășinari, să mă laud că e satul unor oameni de vază (Octavian Goga, Emil Cioran) și că am stat și eu un an și ceva la Rășinari, unde am absolvit clasa a doua primară. Am călătorit spre Rășinari cu tramvaiul și, bineînțeles, nu mi-am ascuns mândria că la noi, uite, sunt tramvaie și la sat... Mi-a mărturisit că e încântat de această plimbare. Dar deodată s-a oprit ca trăsnet. S-a lovit cu palma peste frunte:

– Mă-ă-ă, tu știi că mâine e 7 Noiembrie?!

– Știu, și ce? O să te felicit mâine de ziua voastră...

– Nu-i vorba de asta. Se știe că sunt în România și, dacă mâine nu mă prezint la Ambasada URSS, e vai și-amar de mine! Așa că, din păcate, trebuie să ne întoarcem imediat la București.

Am plecat a doua zi în zori cu acceleratul de Timișoara și la ora zece l-am dus pe Guram la hotel (unde i se păstrase camera), el s-a bărbierit, s-a schimbat și l-am condus la ambasadă; ne-am înțeles să vin după el peste două ore pentru masa de prânz.

– A fost foarte bine că am trecut pe la ambasada noastră, – mi-a spus el când ne-am revăzut. – L-am întâlnit acolo și pe Noneșvili.

– Pe cine?

– Pe Iosif Noneșvili, președintele Uniunii Scriitorilor din Gruzia. Un poet prost, dar un politruc bun... – a încheiat Guram râzând.

După o pauză, a mai spus:

– La ora 4 după-amiază, suntem invitați la deschiderea Salonului cărții sovietice. Așa că ne-am întors la Țanc, altfel...

Ne-am dus la ora patru. La Sala mică a Palatului, erau adunate o mulțime de personalități – miniștri, reprezentanți ai Partidului Comunist Român, editori și, evident, mulți scriitori. Guram mi l-a prezentat pe Iosif Noneșvili – un bătrânel foarte scund, vesel, vioi, care mi-a dăruit placheta lui de versuri în traducere engleză.

La un moment dat, îl văd pe Domokos Gezá, directorul editurii „Kriterion”, că vine întins spre mine râzând. (Paranteză. Aveam la „Kriterion”, predat de mai multă vreme, romanul „Ajunul”, care – după toate „operațiunile”: redactare, referate, cenzură – ajunsese deja în tipografie, dar a cărui tipărire fusese oprită din dispoziția CC al PCR. Domokos Gezá îmi comunicase imediat acest lucru și-mi spusese că romanul meu nu va apărea, dacă el, Domokos Gezá, nu va primi dezlegare de la cineva mare, de pildă, zice, de la Dumitru Popescu-Dumnezeu. „Dar de la Ceaușescu nu vrei?” – m-am oțărât eu, deși bietul Domokos n-avea nicio vină, tipărirea romanului meu fusese oprită din cauza unui nemernic – nici nu vreau să-i pomenesc numele –, care s-a grăbit să mă denunțe că de curând am absolvit Institutul Teologic de Grad Universitar din București. Bineînțeles că m-am supărat foarte tare și i-am scris o scrisoare la fel de supărată lui Cornel Burtică; acesta era atunci secretar al CC al PCR și răspundea, între altele, de cultură.) Așadar, îl văd pe Domokos Gezá că se repede bucuros spre mine:

– Am o veste bună! – zice. – Azi mi-a telefonat Burtică și m-a înjurat!

– Cum adică? – mă mir eu, pentru că să fii înjurat nu-i motiv de bucurie.

– Stai să vezi. Mă întreabă: „Romanul lui Corneliu Irod e mistic?”. Zic: „Nu e mistic, tovarășe Burtică.”. „Și atunci de ce p... mă-tii nu-l tipăriți?!” Așa că romanul tău o să apară curând.

Carevasăzică, scrisoarea pe care i-o trimiseseam lui Cornel Burtică își făcuse efectul, și romanul meu „Ajunul” a apărut nu după mult timp.

I-am povestit și lui Guram peripețiile „Ajunului” meu. A făcut haz și mi-a spus cu prefăcută admirație:

– Dar văd că voi ne copiați în toate!...

– Ei, nu chiar. De pildă, în agresiunea împotriva Cehoslovaciei din august 1968 nu v-am urmat.

– Așa e. Și să știi că pentru asta vă admiră multă lume, chiar și unii de la noi.

După 7 Noiembrie, Guram Haraidze a mai stat în România doar câteva zile. La despărțire, am constatat amândoi că cele două săptămâni au fost suficiente ca între noi să se nască o frumoasă prietenie. Ne-am promis să ne scriem și, bineînțeles, să ne vizităm. M-a invitat să vin eu mai întâi la Tbilisi, ca un fel de răspuns la vizita lui în România. Dar nici nu ne-am scris, nici nu ne-am vizitat și n-aș putea să explic de ce. Probabil dintr-o crasă comoditate a ambilor, dar mai curând înclin să-i dau dreptate lui Gheorghe Tomozei care-mi zicea că a ajuns la concluzia că cele mai trainice și adevărate prietenii se statornicesc în copilărie și în prima tinerețe și foarte rar mai târziu.

Guram a plecat, iar la mai puțin de o lună de la plecarea lui, pe 5 decembrie 1974 a murit Zaharia Stancu.

~~~~

(Continuare din nr. 46)

– Păi, cum o dai, cum o întorci, eu tot vreau să-ți văd chipul¹.

– Lasă, o să merg lângă tine.

– Adică, s-apucăm amândoi pe margine, prin bulgări. Așa e greu de mers.

– Vezi să nu te obosești din pricina asta! – spuse el cu un zâmbet, și zâmbi și ea.

– O să călcăm spicele, – murmură fata, fericită, mângâind cu gingășie spicele grele, aurii, printre care se zăreau acum, întunecate, albastrele înalte. – Și e păcat, sunt tare frumoase.

– Eu zic să mergi tu înaintea! – spuse el. – Să mi te înțipărești bine în minte. Când o să plec printre străini, departe de voi, și o să stau de santinelă, să-mi aduc aminte de tine. Uite, o să mă gândesc, cum mergeam pe cărare prin lanul nostru, tu tot așa, înaintea, iar eu în urma ta. Apoi tu te întorci, îmi zâmbesti și eu te sărut ...

În clipa aceea, fata se trase cu groază îndărăt. Un iepure zbucni ca un fulger din secară și trecu pe cărare, chiar pe lângă picioarele ei.

– Fir-ar² să fie! – râse ea. – Ce m-am³ speriat!

– Asta fiindcă ești fată! – făcu el, ironizând-o ușor. – Eu îi prind ca pe muște!

Undeva, în secară, o prepeliță prinse iarăși glas.

Ea se opri în loc fără să vrea și ascultă.

– Auzi cum cântă prepelița, – spuse ea aproape cu evlavie. – Și greierii lărnuiesc ca o liotă de slugi.

– Pentru că e noapte senină; greierilor le plac nopțile cu lună. Larma lor gingașă umple parcă liniștea! – șopti el.

Se întoarseră amândoi spre lună și priviră zarea luminată, limpede și blândă, apoi cărarea pe care veniseră.

Lanuri mândre li se așterneau în față, aici pogorând la vale, aici urcând dulci costișe de coline, aici strângându-se în jurul oazelor întunecate de pădure.

– Totul doarme! – spuse ea asurzit, temându-se parcă să nu trezească natura cu fundată în somn. Și într-adevăr, totul părea

că doarme în jur. Grânele înalte, lanurile argintii de hrișcă și ceva mai departe, porumbul zvelt și trist. O păclă ușoară se ridica ici și colo, ca o perdea străvezie, ca și cum le-ar fi vegheat somnul.

Păduricea de unde Anna aducea hribi se vedea departe în capătul lanurilor și dormea învăluită în întuneric. Iar deasupra tuturor se boltea cerul senin și măreț, ținut de strălucirea stelelor și cotropit de argintul dulce al lunii⁴, care lumina tăcută noaptea de vară, însuflețind o lume minunată, liniștită, de basm.

Stăteau amândoi fără să scoată o vorbă, întorși spre partea încotro lucea luna și de unde venise Anna.

Fata privi multă vreme în zare, ca într-o uitare de sine. Deodată, în ochii larg deschiși i se aprinse o licărire de spaimă.

– Myhaile! – izbucni ea cu frică. – Uite, vezi?

– Ce s-a întâmplat? – întrebă el⁵.

– Uită-te înapoi pe cărarea pe care am venit eu ...

– Ei, și?

– Vezi bordeiul vostru, cum stă acolo în vale, înconjurat de copaci, ca o babă ghemuită la pământ? Vezi? Dar pomii crescuți ca o pădurice în spatele lui, îi vezi? Totul se vede lămurit, ca ziua. Uită-te la grajdul de lângă bordei: pe gard spânzură o fâșie lungă de pânză albă.

– Da, văd. Mama a albit pânza și-a uitat s-o strângă. Și ce-i cu asta?

– Stai nițel. Uită-te în dreapta bordeiului, după livada băhnoasă, unde se tot nămolesc caii cu căruțele când cară rogozul cosit, și deasupra căreia joacă petice de ceață ușoară. La o zvârlitură de praștie se-ntinde pădurea boierească. Pădurea doarme acum, vezi?

– Păi cum nu? – făcu el, mirat de întrebările astea ciudate. – Doar o văd mereu, o am sub ochi în fiecare zi. E veselă ca un băiețel.

– Veselă ca un băiețel, zău așa! – îngână ea aproape în neștire. – Acum uită-te, Myhaile! Vezi acolo, în spatele livezii băhnoase, între bordei și pădurea „veselă ca un băiețel”, pădurea „vecină”? E întunecată și amenințătoare, vezi? Se-ntinde destul de departe de bordeiul vostru – asta-i pădurea „vecină”, știi, Myhaile! – adăugă fata, cuprinsă de o tulburare ciudată, parcă grăbită, și în glasul ei răzbătu o durere nespusă și un tremur de lacrimi abia stăpânite.

– Pădurea nu-i mare, dar eu mă tem nespun când mă apropiu de ea. Și ziua, și seara, Myhaile. Nu pot trece pe acolo fără să zoresc pasul. Mă atrage și totodată mă alungă. Mă podidește plânsul când mă văd singurică lângă pădure ... Tare mă mai tem ... copacii sunt atât de întunecoși ... desigur atât de înfricoșător ... Nu știu de ce, zău că nu știu ...

Vorbea puțin aplecată înainte, cu ochii larg deschiși, ațintiți spre pădure, ca și cum ar fi avut vedenii, se ținea cu o mână de el, dar parcă era cu toate gândurile acolo, departe, lângă pădure.

– Totdeauna ... mă cuprinde ... asta ... acolo ... – îngăimă ea cu vorba frântă de frică. – Numai cât mă uit ... Și ... azi ... când o văd atât de limpede ... uite ... limpede de tot ... ciudat de limpede ... Stai, de-acolo vine ceva! – strigă ea deodată speriată de moarte. – Vine drept spre noi.

Se aruncă, tremurând, spre el, ca pentru a-l apăra, îl cuprinse dezlănțuită cu brațele și își lipi fața de pieptul lui. Apoi izbucni într-un plâns chinuit, cum poate pricinui numai o spaimă neașteptată, cumplită.

Aproape în aceeași clipă o cuprinse și el în brațe. Îl treceau fiori de gheață, iar părul i se ridica măciucă în cap. O ținea lipită de el și scruta întunericul cu privirea-i pătrunzătoare, încotro arăta ea. Nu se mai temea, nu vedea nimic. Bordeliul, unde avea să se întoarcă peste scurt timp, stătea învăluit în liniștea nopții, vegheat în spate de un pâlă de pomi, și într-adevăr, semăna cu o babă ghemuită la

¹ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *Și eu vreau să te văd*.

² Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *Fire-ar*

³ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *Cum m-ai*

⁴ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *Lune*

⁵ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *lipsește fraza*

pământ, cu broboadă pe cap, iar în dreapta, dincolo de valea băhnoasă, în cuprinsul căreia se ridicau ceturi străvezii, parcă chiar pe hotarul satului din apropiere, stăpâna pădurea „vecină”. O pădure străină, mititică și numai arareori călcată de pădurari. Ca o avuție lăsată în părăsire, de unde fiecare putea să fure și chiar se fura destul de des.

Flăcăul cunoștea bine pădurea. Câteodată tăia acolo uscături, ori pari pentru grajd, și petrecuse multe nopți în adâncul ei. Dar acum nu vedea nimic. Și niciodată nu văzuse ceva să-i sară în ochi. Nici ziua, nici noaptea. Nimic, numai desigur pustiu.

– Tu ești fată, de aia ți-e frică, – o liniști el vorbind măsurat, dar spaima neașteptată, de care se molipsise de la

ea, îi mai răsună și acum în glas. Fă-ți cruce! Dumnezeu ne are în pază. Lasă, am să te duc până acasă. Nu-i nimic, ți s-a năzărit numai. Ceața asta ...

– Nu era ceața! Era ceva care zbura prin ceață! – spuse ea întretăiat, sughițând a plâns și, ridicând ochii pentru o clipă, îl privi muștrător și totodată plină de convingere. – Zbura încoace ... spre mine ... și spre tine!

Deodată vocea i se frânse. Parcă silită de o putere nevăzută și mereu crescândă, întoarse iarăși capul spre câmpia albăstrie și luminată, unde, pe lanurile unduind sub adierea vântului, se zăreau oazele întunecate ale pădurilor ... Privi într-acolo cu ochi sfredelitori și înspăimântați, cu sprâncenele încruntate până la durere. Pe neașteptate

își înfipse degetele în brațul lui. Începu să geamă ca un bolnav, apoi să se vaite încetișor:

– Uite ... uite ... Și din nou dădu același strigăt, speriată de moarte: Uite! Zboară!

Flăcăul o smulse de acolo.

Fata plângea cu sughițuri, el era buimac de spaimă.

– Hai de-aici! – o rugă el, făcându-și cruce, cu dinții clănțănind în gură. – Țasta-i un loc necurat. Hai să mergem! – Și, ridicând de jos coșul cu ciuperci pe care ea îl scăpase din mână, o cuprinse cu brațul pe după umeri și o trase mai departe.

(Va urma)

Adaptare de **Natalia BURDUJA**

Teatrul ucrainean „Fântâna în flăcări” – un mare succes!

Filiala București a Uniunii Ucrainenilor din România a avut o inițiativă lăudabilă, punerea în scenă a unei dramatizări după un fragment al romanului „Lorana”, aparținând scriitorului, poetului și profesorului Mihailo Nebeleac, personalitate marcantă pentru cultura ucraineană din România, ce s-a stins din viață mult prea curând, la doar 54 de ani.

Traducerea și dramatizarea acestui fragment de roman aparțin poetului, scriitorului, dramaturgului, ziaristului, doctor în filologie, Mihai Hafia Traista, piesa intitulându-se „Fântâna în flăcări”.

Mihai Traista făcuse dovada talentului său ca dramaturg, scriind câteva comedii spumoase, care s-au jucat cu succes pe diferite scene din România și în străinătate. Chiar anul trecut, au avut loc la „Teatrul Dramaturgilor” din București spectacole cu săli arhipline, unde s-a jucat cu mare succes piesa sa „Chevaletul”, în regia actorului Vasile Toma care interpretează cu mult talent și unul din rolurile din piesă, și de un îndrăgit actor, Ion Grosu, titular la Teatrul „Nottara” din București, care are un dublu rol în această piesă, interpretând doi frați, ambii actori fiind aplaudați la scenă deschisă – un spectacol încântător.

De data aceasta, Mihai Traista face dovada talentului său într-o tragedie, piesa fiind plină de dramatism, de trăiri intense, de emoție puternică pentru cele cinci personaje care, printr-o întâmplare, se găsesc în același loc, într-o cârmă dintr-o gară, așteptând fiecare un alt tren care nu mai vine, așa cum se întâmplă în timp de război, oricare ar fi el. Piesa este atât de actuală și binevenită în contextul nefericitului război de apărare al patriei, pe care îl duc ucrainenii de un an de zile, luptând din răspuțuri împotriva agresiunii nedrepte și inadmisibile duse de regimul de la Moscova. Orice război înseamnă distrugeri de orașe și sate, pagube materiale uriașe, dar mai ales pierderi de sute de mii de vieți omenești, distrugerea destinului a milioane de oameni, obligați să îndure foamea, frigul, spaima permanentă, destrămarea familiilor. Copii, femei, bătrâni sunt obligați să plece în bejenie în România sau într-o altă țară. De aceea „Fântâna în flăcări” este modalitatea autorului ei de a-și exprima totalul dezacord cu războiul – plagă umană.

Fiind o mare iubitoare de teatru, eram convinsă că regia va fi excelentă în condițiile în care este semnată de un profesionist al Artei Teatrale, actrița Magda Băcescu, cu studii de specialitate aprofundate, care a înființat încă din 2004 o trupă de teatru formată din elevi și studenți și a regizat diferite spectacole, care s-au jucat cu succes chiar pe scene profesionale. Magda s-a implicat total în concepția spectacolului și interpretează și singurul personaj feminin din piesă, personaj sensibil, greu încercat de viață și înainte de război, deoarece are un frate bolnav psihic, un oligofren (retard mintal), pe care-l îngrijește cu afecțiune și devotament, fiind mereu nedespărțiti, iar acum peste toate au venit și spaima legată de război și dorința firească de a ajunge acasă, unde-i așteaptă cu dragoste pe amândoi mama. De o emoție covârșitoare a fost momentul în care băiatul bolnav o invită la dans pe sora lui care, inițial, se opune, și totuși acceptă pentru liniștea, pentru calmul frățiorului său să valseze minunat.

Un alt personaj, un marinar, este interpretat de Mihai Traista care reușește să creeze veridic un tip care luptă în război, contradictoriu, care-și înecă frica în alcool, poate un pic „sonat” datorită ororilor trăite.

Cârmămarul interpretat de poetul și cantautorul Traian Chiricuță este implicat în rolul mic pe care-l are în piesă – a compus un cântec pentru acest spectacol și împreună cu marinarul cântă frumos, acompaniindu-se cu chitara, minute de destindere în tensiunea mare a spectacolului, apreciate de public cu aplauze la scenă deschisă.

De asemenea, reușit este și personajul creat de Cristian Ghica, de profesie jurnalist, poet și prozator.

Am lăsat cu intenție la urmă personajul principal al piesei, băiatul retardat mintal, interpretat magistral de Ștefan Apostol, jurnalist de profesie. Ștefan are un timbru al vocii de excepție, inconfundabil, o trăire intensă și o emoție care fac din el un mare recitator, care ne încântă frecvent la întâlnirile noastre cu poezia. Dar pare de necrezut că un actor amator poate crea un personaj de o complexitate psihologică extraordinară, de o sensibilitate aparte și cu o capacitate de a transmite emoție în cel mai înalt grad, atribute demne de un actor profesionist cu excepțional talent. Monologul său legat de moartea tatălui este minunat jucat, am plâns și am observat că mulți dintre spectatori plângeau, așa cum am plâns și la finalul spectacolului.

Interpretarea și înțelegerea rolului dificil al acestui personaj mi-au amintit mie și fiicei mele de interpretarea magistrală a actorului Claudiu Bleonț în rolul Billy Bibbit din drama „Zbor deasupra unui cuib de cuci”, după romanul cu același titlu scris de medicul psihiatru Ken Kesey, jucat la Teatrul Național prin anii '80. Și tot la Teatrul Național, un rol asemănător, de retardat psihic, puteți admira în piesa „Noaptea lui Hervet”, un alt spectacol excelent despre război și ororile acestuia, pe care-l recomand cu căldură; se joacă în această stagiune.

Deoarece sunt prietenă atât cu Mihai Traista, cât și cu Magda Băcescu și soțul acesteia, Ștefan Apostol, creatorul acestui rol minunat, am discutat după spectacol, comentând, și aceștia mi-au spus că au repetat piesa două luni, iar ultimele două săptămâni zilnic de la serviciu mergeau la sediul filialei București a UUR și repetau discutând fiecare amănunt, nimic nu a fost lăsat la voia întâmplării.

Trebuie să-l amintesc aici și pe Stepan Traista care s-a ocupat de sonorizare și lumini și a avut o apariție mută pe scenă, în rolul „Spirului”.

Un spectacol minunat interpretat de amatori, exceptând-o pe Magda Băcescu, ca și când ar fi fost profesioniști.

Felicitări calde pentru text, regie și interpretare, pentru dăruire și emoție!

Păcat că piesa s-a jucat într-o sală cu 45 de locuri, un asemenea spectacol de excepție trebuie văzut de mulți spectatori și poate vă gândiți ca refugiații ucraineni să aibă posibilitatea să vizioneze această piesă cu căști și traducere în limba ucraineană. Recomand cu căldură acest spectacol!

Cecilia MARAN

ALTE CHIXURI de Corneliu Irod

(Continuare de la pag. 3)

Natura scormonitoare a autorului e complice, topește variante de impresii pentru a cunoaște conturul, înfățișarea aleasă a lucrurilor. Precipitată de experiențe practice, acțiunea povestirii *Spiru Vergulescu* (pag. 270) are agerime, e detaliată, trebuincioasă și ușor explicată de cunoașterea profundă și de anvergura personalității pictorului Vergulescu. „Într-o seară, Spiru mi-a mărturisit un lucru ciudat. El se născuse la Slatina, însă pentru că mama lui, Maria, era oarbă, băiatul a fost dat *de suflet* spre creștere la fratele mamei lor, cizmar în București, a cărei soție

Aglae, deci mătușa lui Spiru, l-a crescut cu grijă și dragoste de mamă. Și Spiru o iubea ca pe o mamă, dar, după ce crescuse, a simțit pentru ea și o altfel de dragoste și, ca să evite o catastrofă morală, Spiru a preferat să se mute la căminul studentesc”. Fiecare povestire are un plan distinct, încântător ocrotit de sălbăciea paradoxurilor familiale, în „virginitatea” cărora mulți autori se bălăcesc, se complac. Aici se dezlănțuie limbajul nelineștilor, precipitând dorințele ori patimile în care *Costică 1,2,3*, au fost, cu vreme în urmă, peregrini. Aliate animat cu o admirabilă intimitate, detaliile au avantajul natural de a amprenta personajele, prin atașamente durabile, cu aptitudini concrete de viețuire, fără teribilisme. Nădejdea, când nu e sentiment anonim, când e mărturisită, cum e în cazul povestirilor din care părintele-scriitor Corneliu Irod assemblează volumul *Alte chixuri* nu are nimic defensiv, elementar, mișcă sufletul pe

registrele alinării, al tovarășiei ocrotitoare și e nespusă constrângerilor sub asaltul descripției firești. Proza are alură de ispită îmbrăcată în frac, precum pacea învingătorilor, evită fluxul festiv, deingoladele epice și intrigile lipsite de fantezii, meticolos rentabilizate într-o mixtură impecabilă de dificultăți frecvente și confort încăpățânat. Din paginile cărții, autorul se privește ca-n sine, sincer și absolut bucuros că este viața tuturor personajelor, iar de aici la adevărul distractiv că autorul poate fi toate personajele se ajunge simplu. Dorințele sunt, prin scris, limpezite de haosul ce ar fi putut să le conțină. Dialogul deschide fereastra, aerisește povestirea, succesiunea scenelor și esența din care se plămădesc personajele. Lipsită de grația unui tablou, natura prielnică a scrisului ajută, fără crize de pietate, gândul să fie sincer și veridic, mereu în afara perfecțiunilor plecticoase și a frazelor înghețate.

I

Bărbatul mi-a murit, lăsându-mă cu doi copii, doi fii. Trebuie să muncesc, să-mi hrănesc copiii. Nu voi izbuti singură. Am vândut ba una, ba alta, am vândut totul. Greu ne e nouă, sărmanilor, să trăim viața asta doar cu sudoarea frunții.

Am trecut peste multe... Îmi bat capul, mă vait noapte de noapte. Parcă niciodată nu vine vremea să mă bucur și de copii.

Dar copiii cresc în fața ochilor mei și cripesc, privighetorile mele¹.

II

Andriiko al meu era îndesat, creț, cu ochii senini; era un băiețel vesel și vioi. Se întâmpla ca într-o zi să mă satur de cât mă bătea la cap, ca în cele din urmă să mă învelească. Îl și cert, îl și sărut. El era fiul cel mare.

Cât despre Vasylo, era liniștit, blând: nici în casă nu-l simți, nici afară nu-l vezi. Era cumva îngândurat de mic: fie s-a născut într-un ceas greu, imediat după moartea bărbatului meu, fie așa i-a fost dat de sus.

Andriiko înconjoară satul, se întoarce îmbujorat, răzând, flecărind; iar celălalt, uită-te la el, stă undeva sub casă: se joacă cu pământ, caută tot felul de ierburi; sapă după ceva – găsește un vierme sau prinde un fluture, se uită, se gândește... Andrei strigă, iar el tresare. Iar uneori, se întâmplă să se întindă în grădină cât e ziua de lungă și zace nemișcat, de parcă ar asculta cu atenție ceva.

– La ce te gândești, fiule? – îl întreb.

– Ce mare e lumea asta, măicuță!

Era abia un băiețel de-o șchioapă, dar cunoștea deja toate ierburile; și ce nume poartă, și unde înfloresc, și ce flori au, și când pleacă păsările în țările calde, și când se întorc de acolo – toate astea le știa.

– E darul lui de la Dumnezeu! – îmi spuneau oamenii.

– Nu-l certați, așa i-a fost dat!

III

Se întâmpla, pe vremea serilor lungi de toamnă, după ce mă istovește deja munca, îi iau pe amândoi pe genunchi și le dau povață: cum știu, așa îi și povățuiesc. Le povestesc ba despre una, ba despre alta, mă sfătuiesc cu ei. Imediat Andriiko al meu se plictisește; așa și începe să se foiască: își freacă ochii, cascade și suspină. „Lasă-mă sa plec, mamă” – se cere el. Odată plecat de lângă mine, câte nu face! Face gălăgie și flecărește până își alungă somnul. În schimb, Vasylo ar sta și m-ar asculta privind-mi chipul, cât e noaptea de lungă. Adormim. În timpul nopții mă trezesc, Vasylo al meu nu doarme.

– Fiule, de ce nu dormi?

– Așa...nu vreau!.. De ce, mămico, noaptea e întunecată și nu poți vedea nimic?

– Așa a lăsat Dumnezeu, copile, ca noaptea să fie întuneric. Dormi, – îi spun, – dormi!

Tace... Dar mult timp încă nu-și găsește locul.

Uneori, când luna strălucește-n geam, Vasylo o privește fără să-și ia ochii de la ea. Dar eu am auzit de la alții că nu e bine ca luna să-și reverse razele peste copiii adormiți, atunci se întâmplă să-i învelesc și să-i poruncesc lui Vasylo: „Nu privi, Vasylicu, luna, că nu e a bună!” Iar el oftează... Rareori se nimerește o astfel de noapte în care el să adoarmă liniștit, pentru că, de obicei, ori nu îl ia somnul, ori are coșmaruri.

Andriiko nu e așa. Deja s-a crăpat de ziuă, a răsărit soarele, iar el încă doarme adânc, se-ntoarce și se-ntinde... Pe cât de greu e să-l liniștești seara, pe atât e de greu să-l trezești dimineața. Dar, odată trezit năzdrăvanul meu, se cutremură casa toată de glasul lui! Aleargă, strigă, obosește, toate le face deodată! Iar el e atât de bucuros, atât de vesel, atât de drăguț!... Până când, ori mi-e milă, ori nu, trebuie să-l stăpânesc: se-ntâmplă să-l mustru, să strig la el...

Vasylo e mai mic, dar îl învață pe fratele mai mare. Andriiko era iute, ager ca o scânteie, uneori se certa cu copiii pe stradă de trei ori pe zi, ba chiar de mai multe ori și se și bătea pentru nimicuri.

– Andriiku, – îi spune atunci Vasylo, – de ce ești posomorât?

– Pentru că m-am bătut!

– Vezi, Andriiku, din cauza nimicurilor tale nu ai scăpat de bătaie; dacă nu te-ai fi amestecat, nu ai fi fost trist acum și nu ți-ar fi fost rușine, că ai fost bătut.

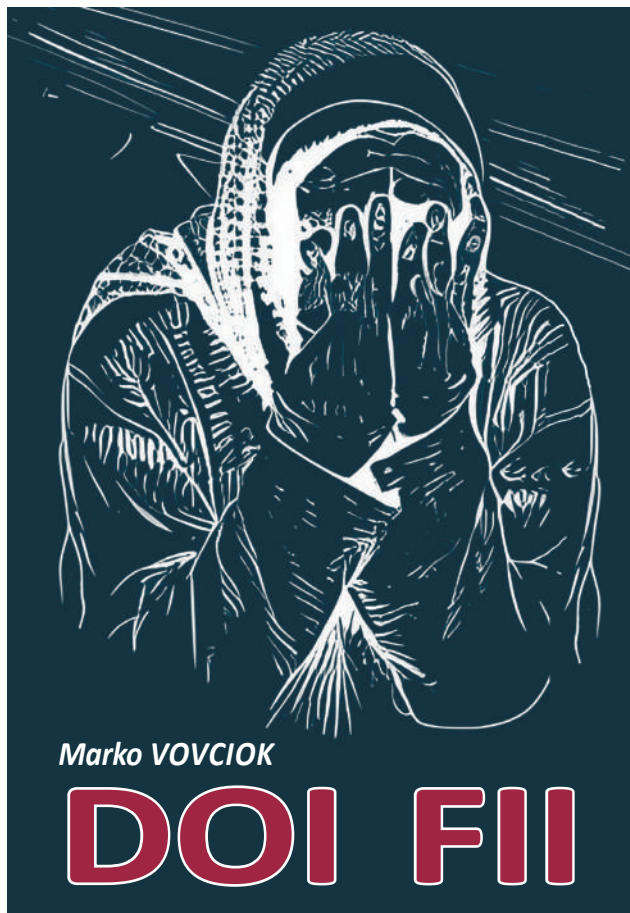
Dar Andriiko o ține pe-a lui.

– Și să stau așa e plictisitor!

Și iar o zbughește din casă și pe-aici ți-e drumul!..

Vasylo era liniștit, gânditor. Cine l-a învățat cumințenia, Domnul știe! Când se întâmplă să meargă la vreun prieten, se întoarce repede acasă: nu întârzie, nu îl reține jocul nicăieri. Așa a și crescut de unul singur, doar cu el însuși. Nu era vorbăreț sau amuzant. Cu cine-o semăna el așa!

Andriiko le știe pe toate fetele din sat. Când face un lucru, îl face din toată inima, dar găsește vreme și pentru o plimbare feciorească. Ăsta, de orice lucru s-ar apuca, nu se lasă până nu-l termină, e trup și suflet acolo.

IV

Copiii mei, copiii mei!

A venit vestea pe la noi că va fi recrutare anul ăsta. Când am auzit, parcă m-au trecut fiorii. M-am uitat la feciorii mei, cât sunt de frumoși, de tineri, Doamne Dumnezeule! Într-o dimineață, să nu treacă nimeni prin așa ceva, mi se spune că e rândul lui Andriiko la recrutare...

Adun ultimele lucruri, le împachetez... cum să-ți pregătești copilul pentru a-l trimite la rău, la necaz? Cine nu știe cum e să mă întrebe pe mine!.. Iar el se usucă sub ochii mei... Unde e privirea tinerească, unde e zâmbetul vesel!

Oare să mai spun că nu doar lacrimile bătrânei mame îi întristează inima fiului? Frumusețea lui a fost plânsă și de ochi tineri. Cât de plăcut cântă el cântecele, noaptea sub stele. Vocea-i răsună în tot satul. Așa și-a fermecat iubita cea frumoasă. În timpul nopților calde și liniștite de vară, se întâmpla să nu pot adormi mult timp, atunci mă gândeam și sufeream, auzindu-i cum povestesc în șoaptă și cu drag... Nădăjduiam să am o noră, ca o rândunică, spre bucuria mea... S-a dus nădejdea mea, odată cu recrutarea!...

V

Recruții au primit ordin să fie aduși miercuri după prânz. Stau și aștept acel moment, când îl văd pe Vasylo, alergând palid într-un suflet în casă, urmat de doi bărbați.

– Măicuță! Rânduiești-i pe amândoi: domnul a poruncit să-l luăm și pe Vasylo!

Nu le dau crezare.

– Nu se va întâmpla asta! – le spun eu – Doar e și domnul omul lui Dumnezeu!

– Nu, mamă, – rostește Vasylo, – e așa cum ți-au spus!...

Totși mă lămuresc, dar mie parcă mi-a înghețat sângele-n vene: îi și aud ce vorbesc, îi și văd, dar la inima mea nu ajunge nimic.

VI

leșeau trei sănii. Doar recruți. În urma lor merge familia, îi conduce. M-am așezat și eu între fiii mei, merg alături de ei. Drumul pâlpâie în fața ochilor, apar și dispar câmpurile și luncile...

Mi se pare că sunt un copil mic: nu înțeleg nimic, nu știu, nu-mi amintesc. Doar când îmi privesc copiii, mă apucă groaza.

Au ajuns la locul de încorporare, ei au fost duși, iar noi stăm, așteptăm. Parcă mă apucă somnul, sunt trezită ba de plânsete, ba de hohote. Primii au ieșit ai mei... Doamne Dumnezeule meu! Mare ești și milostiv! Mai bine i-aș îngropa chiar eu pe amândoi!...

VII

Am fost dusă într-o încăpăre întunecată, săpată în pământ, ceva ca o pivniță, n-aș putea spune exact. Acolo se află un muscal: cu cap mare, ciufulit, nespălat, bărbos ca un arici. Acesta va fi superiorul lor.

Îi dau binețe plecându-mă și-l rog: „Fie-ți milă, om bun, și de fiii mei!”

Îi dau câteva parale agonisite, niște pânză și pentru copii câte ceva...

– Nu-ți face griji, bătrâno! – zise răgușit. – O să le fie dor puțin fiilor tăi, fără asta nu se poate în lume, iar apoi o să le și placă: vor ajunge bravi, ca mine, de pildă!

L-am privit atunci cu atenție: roșu, umflat, fără nicio strălucire în ochi... Dumnezeule meu! Fiii mei, porumbeii mei suri! Cu sufletul acum curat, cu privirea luminoasă și chipurile dragi, ce înfloresc ca o floare!...

VIII

Ne-am luat rămas-bun. M-au condus copiii în afara orașului... Chiar și acum, când se ivește o zi de vară calduroasă, fierbinte, îmi amintesc de acea despărțire a noastră: mergem prin oraș... casele sunt închise, geamurile sunt astupate peste tot; în afara orașului, o pădure de pin întunecoasă și îndepărtată înconjoară drumul de nisip; se târăște pe nisip, în fața ochilor carul care scârțâie, pe cer e un soare arzător...

IX

Am rămas singură singurică, suferind. N-am nici somn, nici odihnă. Lucrez în silă, nu știu nimic, nu văd nimic...

Trece primul an, al doilea, al cincilea...

Parcă m-a învăluit un nor negru; în noaptea întunecată îmi mai strălucesc doar două stele: copilașii mei!

După Crăciun, stau într-o seară, la o oră târzie, și torc... Afară e viscol, bate până și în geam, iar lumina pâlpâie...

Dintr-odată aud: cioc-cioc! Deschid, e Vasylo!

– Vasylicu, fiul meu! Dar Andriiko unde e?

– Nu mai este, mamă, Andrii! S-a culcat Andrii, mamă, și nu se va mai ridica!...

Iar eu parcă am știut: în fiecare zi și în fiecare noapte îl plângeam în fața lui Dumnezeu!.. Ar mai fi putut trăi mult și bine! La statură, la putere și la față semăna cu tatăl lui: iată că după tată s-a și dus pe cealaltă lume!...

– Ai îmbătrânit, măicuță!.. Cum ai dus-o? Ai avut multe necazuri?

– Păi așa am dus-o: mă trezeam plângând și mă culcam plângând, așa am dus-o!

– Eu, mamă, am venit la dumneata să mor!...

Mă uit mai bine la el, ce necaz pe mine!... E încă tânăr și deja neputincios!

– Fiul meu! Dă Doamne să n-ajung să văd împlinirea cuvântului tău!

Iată că era adevărul-adevărat ce-a spus el. Se stinge încet-încet Vasylo al meu ca o lumânare. A căzut la pat, a zăcut puțin, iar primăvara a plecat dintre pământeni. Cum să fi trăit el! Oricum era mai firav, iar timpul petrecut în armată l-a stors de puteri!

– Nu m-am născut, măicuța mea, să ucid oameni în război! – se-ntâmpla să-mi spună. Războiul nu e pentru cei ca mine, nu sunt eu un războinic viteaz!

Când a căzut la pat de așa boală grea, se gândea și se tot gândea.

¹ În limba ucraineană, cuvântul privighetoare (соловейко) este de gen masculin.(n.trad.)

– O Doamne, Doamne! – rostește din când în când. – Ce lume minunată ai făurit! Iar eu nici nu mi-am trăit viața în această lume, nici nu am învățat despre ea, nici nu știu nimic!...

Și în ceasul de pe urmă a rostit:

– Nu am trăit eu, mamă, în lume! Doar mă pregăteam să trăiesc!... – A fost tânăr, dar a căzut pradă morții.

Iar eu am rămas...

La una dintre acțiunile culturale de la „Galeria Oamenilor de Seamă” din Fălticeni, cu mulți ani în urmă, am ascultat cu mare atenție intervenția unui domn, care vorbea despre Lovinești. Eram proaspăt venită în Fălticeni și cunoșteam puține persoane din elita culturală a orașului. M-a frapat entuziasmul cu care vorbea acest domn.

După alte câteva luări de cuvânt, am citit și eu traducerea poeziei „Bucovina mea iubită” din volumul „Бокпеци noezii” al poetului Ștefan Tcaciuc. Domnul care vorbea înainte mea s-a arătat entuziasmat, auzind traducerea, și a mărturisit celor prezenți câteva detalii despre poetul Tcaciuc pe care l-a cunoscut în adolescență. Am fost bucuroasă că poetul bucovinean, de etnie ucraineană, ale cărui versuri în limba stră-, stră-, strămoșilor mei materni m-au impresionat atât de puternic este cunoscut și apreciat și de etnicii români. Am aflat pe parcursul acțiunii că antevorbitorul meu era poetul fălticenean Constantin Boboc. Acesta ascultase în adolescență câteva poezii scrise în limba română de Ștefan Tcaciuc, consacrat deja pe atunci în lumea poeziei. Mă refer la poeziile scrise în limba română, căci nimeni nu tradusese pe vremea aceea versuri ale acestui poet.

Anii și zilele au trecut pe neobservate și pe nesimțite.

După lansarea cărții mele „Suflet de orfan” din octombrie 2014, m-a abordat o doamnă care s-a prezentat ca soție a poetului C. Boboc. Văzându-mă nedumerită, a precizat că mi-a reținut numele la activitatea literară dedicată Lovineștilor la „Galeria Oamenilor de Seamă”. Mi-a mai spus că i s-a întipărit în minte informația că am fost profesoara directorului Bibliotecii „I. GH. Zbiera” din Suceava.

Doamna mi-a cerut cu insistență să-i împrumut cartea și mi-a promis că mi-o returnează cât se poate de repede. Mi-a adus-o după cinci zile, arătându-se entuziasmată și, în același timp, tristă pentru cele povestite în carte.

Pornind de la acest împrumut, ne-am atașat cumva, eu obținând următoarea povestioară despre poetul meu contemporan preferat, bucovineanul Ștefan Tcaciuc. Voi povesti, folosind persoana întâi a verbului, ca și cum aș fi trăit eu evenimentul, pentru că așa îmi este mai ușor. Iată amintirea despre Greieraș.

– Doamnă profesoară, dumneavoastră l-ați cunoscut personal pe poetul Tcaciuc? – a fost întrebarea introductivă a Maricicăi Boboc, soția poetului fălticenean Constantin Boboc.

– Nu. Eu am locuit până-n 1989 în județul Bacău, n-am prea avut informații culturale despre suceveni. Abia după ce m-am mutat la Fălticeni, m-am implicat în viața ucrainenilor, devenind membră a Uniunii Ucrainenilor din România, filiala Suceava. Atunci am aflat despre existența poetului și despre alți scriitori ucraineni din zona Bucovinei. Cu mare plăcere, surprindere și bucurie am aflat că un verișor de al meu, de a treia generație, Gicu Lucan, (Gheorghe-Iurii), consătean cu mine, a scris în limba ucraineană romane interesante și mult apreciate de etnici.

– V-am întrebat, pentru că eu și soțul meu avem o amintire foarte frumoasă despre domnul Tcaciuc; o amintire din adolescența noastră. Atunci domnul era deja poet și scriitor consacrat. Dar să vă povestesc împrejurarea în care am avut fericirea de a-l cunoaște.

În tinerețe, am fost internați amândoi, eu și prietenul meu, Costel Boboc, la spitalul din Suceava, unde a trebuit să rămânem pentru mai mult de o lună. Chiar de a doua zi am observat că, imediat după ce s-a terminat vizita de dimineață a bolnavilor, un grup de pacienți, format din persoane de diferite vârste, a ieșit în curte și toți cei din grup s-au așezat pe băncile de acolo. Un tânăr întârziat, care a trecut în fugă pe lângă mine, striga: *Hai mai repede, că a venit Greierașul!*

Un alt internat, bărbat în floarea vârstei, șaten, potrivit de înalt, suplu, foarte serios, după ce s-a așezat pe bancă, în mijlocul grupului, a scos dintr-un dosar gros niște foi și a început să citească un text bătut la mașină. Asistența era numai ochi și urechi, unii zâmbeau, alții erau foarte concentrați. După lectură, toți au aplaudat și s-au pregătit să mai asculte. Ne-am apropiat și noi, dar la o oarecare distanță, ca să nu deranjăm grupul.

Am intrat apoi în vorbă cu câțiva pacienți din grup și am aflat că domnul este poet, că le citește amatorilor poezii de ale sale și că scrie și citește atât de frumos, încât i s-a dat porecla de *greieraș*. Am dedus că era internat de mai mult timp, dacă deja îl cunoșteau și îl respectau pacienții și aveau și permisiunea să se întâlnească. Pe acest domn îl chema Ștefan Tcaciuc.

De a doua zi, ne-am alăturat și noi grupului, pentru că am aflat ce se întâmpla de fapt în curte. Costel s-a bucurat, profitând de oportunitatea de a citi cuiva din poeziile sale. Avea și el un caiet cu poeziile proprii și îl purta mereu cu sine. Coincidența făcuse ca, la internare, Costel să fie repartizat în salon cu domnul Tcaciuc, dar nu și-au aflat numele decât a doua zi, după întâlnirea din curte. Între cei doi s-a înfiripat o amicitie, cum poate fi o amicitie între un adolescent și un om aproape matur. În seara aceea, cei doi au discutat mult, au citit din poeziile proprii, Costel asculta entuziasmat sfaturile „mentorului său”, au

X

Atâta alinare am, când îmi apar în vis copiii mei.

Și îi tot visez cum erau când erau copii mici, feciori niciodată nu i-am visat.

Și parcă vii stau în fața sufletului meu: Andriiko vesel, creț, parcă aleargă prin casă și strigă, iar casa se luminează! Vasylko stă aplecat deasupra florilor și a plantelor, îngân-durat...

Mă trezesc... E pustiu! Lucrul așteaptă; trebuie să trăiesc, trebuie să-mi văd de treabă, trebuie să-mi rabd necazul...

Trăiesc... Mă uit cum se prăbușește casa; simt cum mă acoperă praful și pe mine... Parcă îmi ies din minți, parcă mi se tulbură gândurile, parcă intru în pământ de vie...

Traducere din limba ucraineană
de **Jessica BILCEC**

stabilit ce poezii vor fi citite a doua zi, așa că întâlnirile culturale au primit un nou cititor, mai puțin experimentat, dar tot entuziasmat.

Era primăvară, copacii începeau să înflorească, era senin și cald afară. Ne-am bucurat de vreme frumoasă cam pe tot parcursul internării. Dacă vremea nu era prielnică, întâlnirile aveau loc în salonul celor doi sau în camera fetelor, unde eram eu repartizată.

De fapt, ce era cu întâlnirile din curte: după cum am precizat mai sus, tânărul care-și citea poeziile în fața pacienților amatori de poezie era poetul Ștefan Tcaciuc. Nu știu cum i-a atras. Cert este că toți (amatorii de poezie din secție și chiar de la alte secții care se puteau deplasa) abia așteptau să se termine vizita medicilor și administrarea tratamentului, că se și prezentau pe băncile din curte. Era pentru ei o cale de refugiu din atmosfera sumbră a spitalului, o formă originală de socializare, de trăire a unor sentimente inedite, poate și un remediu pentru sufletele obosite și bolnave.

Ascultătorii s-au înmulțit, au apărut sporadic și unii din medicii mai în vârstă (probabil, să urmărească ce se citește). Li s-a atras atenția celor doi să nu cumva să citească poezii cu tentă politică. Nu se citise așa ceva, nici până atunci, nici de atunci. Poeziile erau despre natură, despre dragoste, dor, unele erau satirice sau aveau tentă populară.

Aceste „întâlniri culturale” erau originale prin manifestarea lor și prin structura eterogenă a participanților: tineri, bătrâni, cu sau fără școală... Uneori veneau și eleve practice de la liceul sanitar, când momentul întâlnirilor le era favorabil. Întâlnirile acestea au devenit, la un moment dat, un fel de *cenaclu literar*, cu program zilnic, după terminarea vizitei și administrarea tratamentului. Greierașul citea atât de frumos, versurile aveau o asemenea muzicalitate, tonul cititorului era atât de plăcut, încât ascultătorilor li se părea că ascultă o muzică a sferelor. Cine i-o fi dat porecla a fost, cu siguranță, un om sensibil.

Țin minte că la una dintre întâlnirile „cenaclului” a venit la domnul Tcaciuc un tânăr handicapat, cam de șaptesprezece ani, cu un catren, scris lăbărțat și stălcit, după cum și vorbea, i l-a întins Greierașului și l-a întrebat: *Dom’ poet, dom’ poet, e bun?* Greierașul a citit catrenul, l-a bătut pe umăr pe tânărul fericit și i-a răspuns: *E bun și frumos. Mai scrie!*

Din câte l-am cunoscut pe Greieraș, am constatat că era tare sensibil, omenos, respecta pe toată lumea, adică personalul sanitar, pacienții, indiferent dacă erau dotați, handicapați, frumoși sau urâți...

În timpul petrecut împreună, nu am văzut niciodată să fi primit vreo vizită din partea familiei, dar am observat că nu ducea lipsă de bani de buzunar. Era sensibil și la frumusețea feminină. Îi plăcea mult o elevă practică, o minionă frumoasă: brunetă, cu o siluetă de invidiat, comunicativă și mereu veselă. O chema Rodica. Atunci când programul tratamentului era mai lejer, cei doi „fugeau” câteodată la cofetărie sau la cinematograful „Modern” din Suceava. Știau toți despre simpatia dintre cei doi, dar o vedeau cu ochi buni.

Dovadă a sensibilității Greierașului este o replică pur poetică pe care acesta mi-a dat-o, când m-a surprins admirând un copac înflorit. Stăteam înmărmurită lângă ușa de la intrarea în clădire. Greierașul tocmai ieșea:

– Ce faci aici? – m-a întrebat.

– Admir copacul acesta înflorit.

– ȘI TE DOR FLORILE LUI, așa-i?

Am dat din cap surprinsă. Ceea ce simțeam, admirând copacul înflorit, chiar semăna cu o durere sufletească inexplicabilă.

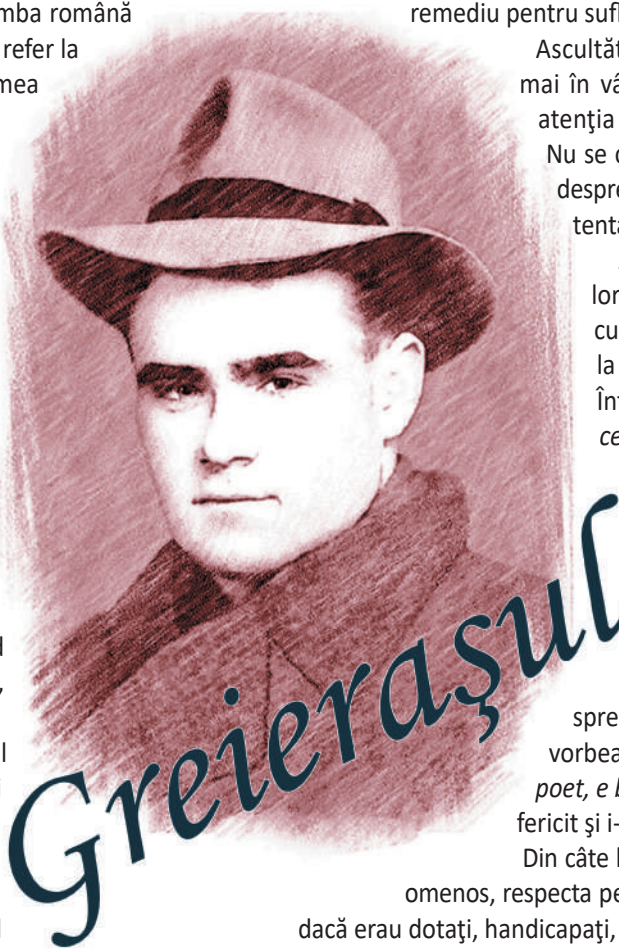
S-a externat înaintea noastră. Plecând, Greierașul și-a luat și cenaclul cu sine. Plecarea dumnealui a fost un prilej de eliberare pentru medicul-șef, care nu mai avea motiv să exclame disperat că *...ăștia doi (Boboc și Tcaciuc) au dat spitalul peste cap*. Au rămas doar pacienții care au continuat să se întâlnească din obișnuință în curte, la o anumită oră și să ducă dorul „cântecelor” Greierașului.

Luându-și rămas-bun de la noi doi, Greierașul a promis: *ne mai vedem*. Nu am crezut că ne vom mai vedea. Dar... niciodată să nu spui niciodată.

După doi-trei ani de la despărțire, eu lucram la Farmacia de Stat nr. 3 din Fălticeni. Într-o zi, m-am pomenit cu Greierașul lângă mine. Probabil că, după ce a intrat în farmacie, a urmărit cum mă comport cu clienții, pentru că imediat după salut mi-a reproșat: *Ești prea brutală cu clienții. (Eu lucram la casă.)* Am răspuns cu o voce rușinată: *Nu-i înțeleg ce vor; îmi spun prea multe povești...* Replica dumnealui m-a trezit pentru toată viața: *Oricum, amabilitatea este OBLIGATORIE!*

Aceasta este amintirea noastră despre poetul Ștefan Tcaciuc – Greierașul, a încheiat doamna Maricica.

Saveta VĂRĂREANU,
Fălticeni

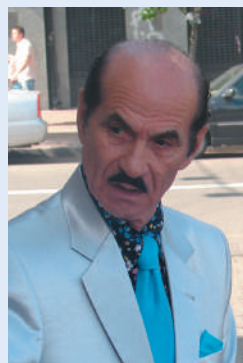

29 aprilie – ZIUA INTERNAȚIONALĂ A DANSULUI

(Continuare de la pag. 1)

Fără îndoială, hopakul ucrainean este una dintre cele mai bune căi de a cunoaște poporul ucrainean. Pe lângă puterea, curajul și spiritul de neînving transmise de hopak, mai putem sesiza iubirea și admirația ucrainenilor față de tot ceea ce este frumos. Admirând costumele dansatorilor, putem înțelege mai bine sensibilitatea și gustul estetic al ucrainenilor, în special raportul acestora cu natura, întrucât motivele florale și vegetale care împodobesc portul ucrainean sunt inspirate din natură – sursă inepuizabilă de frumos. Iar mișcările pline de grație ale fetelor indică delicatețea inimilor ucrainenilor. Înțelegem, așadar, cum a reușit acest dans minunat să cucerească milioane de inimi și să câștige numeroase premii.

Când vorbim despre cultura coregrafică ucraineană, nu putem să nu-i amintim pe artiști precum cunoscutul coregraf Hryhorii Ceapkis sau fermecătoarea balerină Ekaterina Kuhar.

Hryhorii Ceapkis a fost un coregraf ucrainean de origine română. Se mândrea cu faptul că se născuse în România, iar limba română era limba lui maternă. A învățat să danseze pe stradă, iar faptul că a crescut printre romi și moldoveni a facilitat interesul său pentru dans. La vârsta de douăzeci de ani a devenit maestru de balet la Teatrul „Ivan Franko”. Un an mai târziu, în anul 1951, a participat la Festivalul Mondial al tinerilor și studenților din Berlin, unde cele mai multe medalii de aur au fost câștigate de către reprezentanții Ucrainei. Artistul a colaborat cu Pavlo Virskyi de-a lungul unei perioade de douăzeci și șapte de ani și a călătorit cu acesta prin 71 de țări, în care au obținut numeroase premii. De

asemenea, Hryhorii Ceapkis a deschis o școală de dans care-i poartă numele, a participat la numeroase proiecte caritabile și a scris cartea „Dragostea și dansul: secretele longevității”.

Ekaterina Kuhar este prim-balerina ucraineană a Operei Naționale a Ucrainei, care și-a început cariera la vârsta fragedă de cinci ani. La șaisprezece ani, talentata ucraineană s-a remarcat deja pe celebra scenă japoneză „Bunka Kaikan” din Tokio. De asemenea, este cunoscută pentru dansurile interpretate alături de artiști de renume mondial. În anul 2020, a devenit dirijorul Colegiului Coregrafic Național din Kiev. Pe lângă numeroasele proiecte la care a luat parte, trebuie remarcat faptul că a jucat în filme precum: „Velyki Vuity”, „Viddana”, iar în anul 2019, i-a dăruit personajului principal din filmul de animație „Mavka. Zâna pădurii” plasticitatea corporală, grația și mersul.

Acești artiști, precum și mulți alții au arătat întregii lumi cât de talentat este poporul nostru. Ne mândrim cu ei!

Este demn de remarcat faptul că dansul constituie o parte importantă a ființei umane. Chiar dacă nu toți suntem la fel de talentați la dans, să nu uităm să îi permitem sufletului să danseze oricând e momentul potrivit.

Webografie:

<https://www.youtube.com/watch?v=MGf85OuVLck&list=LL&index=1>

<https://uk.wikipedia.org/wiki/>

PORTRET ✖ PORTRET ✖ PORTRET ✖ PORTRET ✖ PORTRET ✖ PORTRET

Sunt doar câteva versuri desprinse dintr-o poezie, închinată poetului național ucrainean Taras Hryhorovyci Șevcenko, iar autoarea lor este protagonista acestui articol. Și pentru că fiecare poveste are un început, mă voi întoarce în trecutul doamnei Ana Bereghi. Aceasta s-a născut și a crescut pe meleagurile bănățene, în localitatea Copăcele. A iubit cântecul, dansul, portul tradițional și copiii, dovadă fiind activitatea sa didactică, înainte și după pensionare. Cu toate că meseria pe care a îmbrățișat-o era în domeniul telecomunicațiilor, mi-a mărturisit că o bună perioadă de timp a fost și profesor suplinitor de limbă ucraineană în localitățile cărășene și timișene.

Provin dintr-o frumoasă familie de ucraineni: bunicii au venit din Zakarpattia, iar în casă s-a vorbit doar în ucraineană. Eu prețuiesc limba noastră maternă și de aceea am optat să fiu chiar și dascăl suplinitor în comunitățile noastre, acolo unde aveam grupe de elevi ucraineni. Pe atunci, nu erau profesori calificați și, fiindcă cunoșteam limba și iubeam copiii, am îmbrățișat și această meserie. Am fost educatoare la grădinița din Copăcele, șapte ani am lucrat cu cei mici, apoi trei ani, în localitatea Zorile, din județul Caraș Severin. După care m-am stabilit împreună cu familia în județul

Timiș, la Lugoj. Am amintiri plăcute și după pensionare, când am revenit în învățământ, făceam naveta săptămânal la Școala din Știuca și Darova.

La toate acestea, aș mai adăuga activitatea artistică: doamna Bereghi este membră a corului Bisericii Ortodoxe Ucrainene din Lugoj și a corului Șovcova Trava, înființat și coordonat timp de 25 de ani de Savana Albiciuc, iar, actualmente, de către tânărul profesor de religie Gabriel Bilan. Din dorința de a duce mai departe o fărâmkă din identitatea noastră ucraineană, d-na Bereghi a fost inițiatorul și coordonatorul ansamblului de dansuri Zelenyi Barvinok, ansamblu care aparține de Organizația Lugoj a Filialei UUR Timiș și care a reușit performanța de a câștiga numeroase premii la festivalurile etnice, organizate atât în țară, cât și peste hotare.

Ideea de a înființa un ansamblu de dansuri a venit după ce am luat parte la Festivalul de dansuri și cântece Ana Lugoiana din Municipiul Lugoj. A fost o manifestare amplă, la care au participat numeroase grupuri artistice, aparținătoare minorităților timișene, dar și ansambluri venite de peste hotare. Tot acolo i-am întâlnit și pe cei din Ucraina, din localitatea Ivano-Frankivsk. Am fost fascinată de elementele coregrafice

și de prestația lor artistică. Tot atunci, mi-am spus: Doamne, de ce în Banat nu avem o formație de acest gen, să participăm și noi la festivaluri sau spectacole, să ne cunoască lumea? Și așa am început împreună cu reprezentanții organizației lugojene, cu d-na Savana Albiciuc, profesorul Gheorghe Bilanin, dl. Iura Semeniuc și d-na Ileana Teslevici să-i adunăm pe tineri și să le pregătim costume tradiționale ucrainene. Am făcut rost de casete video, cărți de specialitate, casete audio cu melodii înregistrate, nenumărate repetiții la sediul nostru, iar, ulterior, cu sprijinul Filialei UUR Timiș, am reușit să găsim un coregraf care să se ocupe de ei la modul profesionist. Toți dansatorii din Ansamblul Zelenyi Barvinok au fost tineri talentați, dornici să danseze și să promoveze etnia noastră ucraineană.

Și pentru că ne aflăm în luna martie, când îl sărbătorim pe Marele Kobzar, Taras Șevcenko, am rugat-o pe d-na Ana Bereghi, să ne spună câteva cuvinte despre viața și opera poetului.

Despre marele geniu al neamului ucrainean, poetul Taras Șevcenko, considerat totodată și poetul național al Ucrainei, am putea spune foarte multe. De pildă, poezii noastre autohtone, cum ar fi Ivan Covaci, Mihai Voloșciuc sau răposatul Ștefan Tcaciuc i-au închinat numeroase versuri. Ioan Covaci, printre altele, scria: „În creațiile sale, Șevcenko, frecvent amintea cuvântul „mamă”. Probabil și datorită faptului că acesta a rămas orfan de mic, iar cuvântul „mama”

a fost des împletit în operele sale literare”. Acest lucru reiese și din următorul citat: „Pe pământul nostru, nu există ceva mai frumos decât acea mamă tânără, ce își ține copilul în brațe”. Totodată, ilustrul poet german Johann Wolfgang Goethe afirma: „Nu vom găsi în literatura universală un poet asemenea lui Taras Șevcenko care să fie atât de legat de poporul său”. Această confirmare a fost subliniată și de către alți scriitori renumiți ai literaturii universale. Atât de mult își iubea Șevcenko neamul ucrainean și țara, încât a suferit întreaga viață de pe urma represaliilor din partea regimului țarist. El scria versuri împotriva celor care i-au înrobuit poporul. Taras Șevcenko este considerat fondatorul limbii ucrainene literare, poetul care a trezit sentimentul demnității naționale al poporului său. El a luptat pentru dreptate, adevăr și libertate.

După astfel de incursiune în viața și opera lui Taras Șevcenko, cu siguranță cu toții am avut multe de învățat. Mie nu-mi rămâne decât să concluzionez faptul că d-na Ana

Bereghi este un membru activ al Filialei UUR Timiș, a fost implicată de-a lungul timpului în numeroase proiecte culturale și educaționale, realizate împreună cu reprezentanții comunității noastre și coordonate de președintele acesteia, Gheorghe Hleba. De asemenea, a scris un număr impresionant de articole pentru publicațiile Uniunii Ucrainenilor din România și este un promotor al limbii și al culturii ucrainene.

Mihaela BUMBUC